

Lietuvos akademinės bendruomenės

VIEŠAS KREIPIMASIS

2017-03-15

Į Lietuvos Respublikos Prezidentę Dalią Grybauskaitę,
Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininką Viktorą Pranckietį,
Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komitetą,
Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetą,
Lietuvos Respublikos Ministrą Pirmininką Saulių Skvernelį,
Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministrę Jurgitą Petrauskienę,
Lietuvos mokslo tarybos pirmininką Dainių Haroldą Paužą

Dėl etnologijos studijų sugražinimo į studijų krypčių aukštosiose mokyklose sąrašą

Nuoširdžiai pritariame Lietuvos Respublikos Seimo, Vyriausybės bei Švietimo ir mokslo ministerijos siekiui įvykdyti švietimo ir mokslo reformą, bet esame sunerimę dėl tolesnės etnologijos mokslo plėtros. 2016 m. pabaigoje patvirtinus naują studijų krypčių sąrašą¹, jame nebeliko etnologijos studijų krypties, nors ankstesniame studijų krypčių sąrašė humanitarinių mokslų srities studijų krypčių grupėje buvo išskirta atskira studijų kryptis *Etnologija ir folkloristika* (U800), kurią sudarė dvi šakos: *Etnologija* (U810) ir *Folkloristika* (U820)².

Kyla klausimas, kodėl naujame studijų klasifikatoriuje etnologijos, kaip atskiros studijų krypties, nebelieka, nors Lietuvos universitetuose ir mokslo institutuose tebevykdomos etnologijos pirmos, antros pakopos studijos (pavyzdžiui, VDU) ir jungtinės doktorantūros studijos (KU, LII, VDU; LMTA, LLTI, VU). Atkreipiame dėmesį, kad toks etnologijos studijų krypties išbraukimas prieštarauja tebegaliojančiam mokslo krypčių klasifikatoriui³, pagal kurį etnologija įvardyta kaip atskira humanitarinių mokslų kryptis (Etnologija 07H), kuriai būtina rengti specialistus pagal etnologijos studijų programas. Kaip atskleidė nepriklausomo tyrėjo dr. Nerijaus Brazausko 2016 m. atliktas „Etninės kultūros disciplinų Lietuvos universitetuose tyrimas“⁴, šiuo metu etnologijos disciplinos dėstomos vienuolikoje Lietuvos universitetų ar akademijų (Aleksandro Stulginskio

¹ Žr. 2016 m. gruodžio 1 d. ministro įsakymą Nr. V-1075 „Dėl studijų krypčių ir krypčių grupių, pagal kurias vyksta studijos aukštosiose mokyklose, sąrašo, jo keitimo tvarkos, kvalifikacinių laipsnių sąrangos ir studijų programų pavadinimų sudarymo principų patvirtinimo“.

² Žr. LR Švietimo ir mokslo ministro 2010 m. vasario 19 d. Nr. V-222 įsakymą „Dėl studijų krypčių sudarančių šakų sąrašo patvirtinimo“.

³ Žr. LR Švietimo ir mokslo ministro 2012 m. spalio 16 d. Nr. V-1457 įsakymą „Dėl mokslo krypčių patvirtinimo“.

⁴ Tyrimas atliktas 2016 m. pagal Etninės kultūros tęstinumo ir kaitos tyrimų 2016–2022 metų programą, patvirtintą Etninės kultūros globos tarybos 2015 m. lapkričio 10 d. nutarimu (Nr. TN-5. Sutarties Nr. SA-2).

universitete, Kauno technologijos universitete, Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje, Mykolo Romerio universitete, Šiaulių universitete, Vilniaus dailės akademijoje, Vytauto Didžiojo universitete ir Lietuvos edukologijos universitete, Vilniaus universitete, Vilniaus Gedimino technikos universitete, taip pat ir Klaipėdos universitete).

Etnologijos studijos Lietuvoje, kaip ir kitose Europos šalyse, turi senas tradicijas ir yra svarbios visuomenės raidai, aktualios Lietuvoje gyvenančių tautybių tradicinių kultūrų bei regionų savitumui palaikyti ir puoselėti. Etnologijos programos vykdomos daugelyje pasaulio universitetų (pvz., Jutos, Kalifornijos, Kolumbijos, Arizonos, Berlyno Humboldto, Insbruko, Edinburgo, Stanfordo, Tartu ir kt.) ir juose telkiamasi į atitinkamo regiono etnologiją. Natūralu, kad Lietuvoje etnologijos studijų programos skiria didesnę dėmesį Lietuvos problematikai. Etnologijos žinios būtinos formuojant piliečių tapatumą, skatinant Lietuvos žmonių verslumą, kuriant pozityvų šalies įvaizdį, plėtojant tarpkultūrinius ryšius ir kultūrinę diplomatiją. Be to, etninė kultūra yra reikšmingas dėmuo globalios Lietuvos koncepcijoje, padedantis sieti ir integruoti ne tik užsienio lietuvius, bet ir lietuvių emigrantų bendruomenes.

Mums neramu, kad šiandien universitetai, mokslo ir studijų institucijos Lietuvoje paverčiami rinkos paslaugų teikėjais. Juose nyksta klasikinės humanitarinės disciplinos, ypač lituanistikos studijos (lietuvių filologija, etnologija, istorija). Etnologijos (etninės kultūros, tautosakos, mitologijos, etninės tapatybės) studijos yra itin svarbios Lietuvos valstybės istorinei, kultūrinei, politinei, socialinei raidai, jos piliečių mentaliteto ir pilietiškumo ugdymui. Nors „Lietuvos Respublikos Konstitucijos“ 42 straipsnis skelbia, kad „valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga“⁵, tačiau šiandien Lietuvos valstybėje nacionalinės kalbos, etninės kultūros ir tapatybės studijos ir tyrimai tampa neprioritetiniai. Apie valstybės rūpestį etnine kultūra liudija išleisti įstatymai: „Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymas“ (1999), „Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas“ (1997). Deja, realybėje jie tampa nefunkcionalūs. Atsisakiusi etnologijos studijų, kurios sudaro galimybes plėtoti nematerialaus kultūros paveldo tyrimus ir jų sklaidą, Lietuva taip pat pažeidžia 2004 m. ratifikuotą UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvenciją⁶.

Manome, kad iš studijų kryptių klasifikatoriaus nepagrįstai pašalinus etnologiją, Lietuvoje kyla grėsmė etnologijos studijoms ir šios mokslo krypties raidai ateityje. Siekiant ištaisyti šią padėtį, prašytume atsižvelgti į šiuos siūlymus:

⁵ *Lietuvos Respublikos Konstitucija*. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2007, p. 43.

⁶ Žr. <http://www.unesco.lt/kultura/nematerialus-kulturos-paveldas/nematerialaus-kulturos-paveldo-apsaugos-konvencija>

1. Prašome studijų krypčių klasifikatoriuje į humanitarinių mokslų grupę gražinti Etnologijos studijų kryptį.

2. Siūlome etnologijos disciplinas įtraukti į bendrųjų universiteto dalykų / modulių sąrašus ir į visų studijų programų laisvai pasirenkamų studijų dalykų/ modulių sąrašus, kad studentai turėtų galimybę jas pasirinkti. Jos turėtų būti atnaujinamos orientuojantis į tarpdisciplininius ir lyginamuosius tyrimus, pasitelkiant platesnį europinį ir pasaulinį kontekstą. Etnologijos studijos glaudžiai susijusios ir su istorija, filosofija, psichologija, politika, ekonomika, genetika ir kitais mokslais. Turėdami platesnį etninės kultūros suvokimą, aukštųjų mokyklų absolventai galėtų tapti sąmoningi ir kūrybingi etninės kultūros puoselėtojai ir kūrėjai, gebantys kurti modernią valstybę.

3. Siūlome, kad Etnologijos pirmosios pakopos studijų programoms būtų skiriamas tikslinis valstybės finansavimas ir nebūtų nurodomas privalomas minimalus studentų skaičius. Etnologijos programų išnykimas Lietuvoje kelia grėsmę Lietuvos valstybės tapatumui, jos gebėjimui formuoti kritinį mąstymą, kūrybingai ir kritiškai reflektuoti valstybės ir tautos istoriją, aktualizuoti istorinę ir kultūrinę atmintį. Atsisakius šių programų, kyla pavojus Lietuvoje nebeturėti etnologijos, etninės kultūros specialistų tšasos bei prarasti ilgalaikes etnologijos mokslo tradicijas. Be to, būtų sugriauta racionali etnologijos studijų sistema, apimanti nuoseklias bakalauro, magistro ir doktorantūros studijų pakopas.

Pasirašo:

1. dr. Adamavičienė Aida, Aleksandro Stulginskio universitetas
2. Aleksandravičius Alvydas, Aleksandro Stulginskio universitetas
3. doc. dr. Aleksejeva Olga, Klaipėdos universitetas
4. dr. Aleksynas Konstantas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
5. dokt. Andrijauskaitė Ugnė Marija, Vytauto Didžiojo universitetas
6. doc. dr. Anglickienė Laima, Vytauto Didžiojo universitetas
7. dr. Arnatkevičiūtė Laima, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
8. doc. dr. Astrauskas Rimantas, Lietuvos muzikos ir teatro akademija
9. prof. dr. Atkočiūnienė Vilma, Aleksandro Stulginskio universitetas
10. Aurylaitė Kristina, Vytauto Didžiojo universitetas
11. doc. dr. Balčiūnienė Asta, Klaipėdos universitetas
12. prof. dr. Balsys Rimantas, Klaipėdos universitetas
13. Barauskienė Virginija, Lietuvos muzikos ir teatro akademija
14. dr. Barkauskaitė Giedrė, Vytauto Didžiojo universitetas
15. doc. dr. Bijeikienė Vilma, Vytauto Didžiojo universitetas
16. doc. dr. Bylaitė-Žakaitienė Andželika, Klaipėdos universitetas
17. dr. Blažiak Tomáš, Vytauto Didžiojo universitetas
18. Bugailiškienė Emilija, Švietimo ir mokslo ministerija
19. dr. Būgienė Lina, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
20. Bufienė Giedrė, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
21. prof. dr. Bogužas Vaclovas, Aleksandro Stulginskio universitetas

22. dr. Boizou Loic, Vytauto Didžiojo universitetas
23. prof. dr. Bončkutė Roma, Klaipėdos universitetas
24. dr. Bonda Moreno, Vytauto Didžiojo universitetas
25. prof. dr. Braslauskienė Rasa, Klaipėdos universitetas
26. prof. dr. Butkus Alvydas, Vytauto Didžiojo universitetas
27. dr. Čepaitienė Auksuolė, Lietuvos istorijos institutas
28. Černiauskas Vladas, Lietuvos edukologijos universitetas
29. doc. dr. Čiučiulkienė Nijolė, Aleksandro Stulginskio universitetas
30. dr. Čiužauskaitė Ilona, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
31. prof. Danytė Milda-Julija, Vytauto Didžiojo universitetas
32. doc. dr. Dapkus Rimantas, Aleksandro Stulginskio universitetas
33. dr. Daugirdaitė Vilma, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
34. prof. habil. dr. Daukilas Sigitas, Aleksandro Stulginskio universitetas
35. dr. Daukšas Darius, Lietuvos istorijos institutas
36. lekt. Derukaitė Jūratė, Klaipėdos universitetas
37. Drukteinytė Aldona, Klaipėdos universitetas
38. dokt. Džekčioriūtė-Medeišienė Vita, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
39. Gailius Marijus, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
40. dr. Garnevičiūtė Rimutė, Vytauto Didžiojo universiteto alumni
41. lekt. Garškaitė Rita, Aleksandro Stulginskio universitetas
42. Garšvienė Eligija, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
43. Gasiliūnas Virginijus, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
44. dr. Grašytė Toma, Lietuvos muzikos ir teatro akademija
45. dr. Grigaitienė Jūratė, Klaipėdos universitetas
46. dr. Griškus Arvydas, Vytauto Didžiojo universiteto alumni
47. lekt. Grumadaitė-Pabarčienė Rūta, Klaipėdos universitetas
48. Grušaitė Simona, Vytauto Didžiojo universitetas
49. doc. dr. Imbrasienė Alma, Klaipėdos universitetas
50. dokt. Ivanickaja Arina, Klaipėdos universitetas
51. dr. doc. Jakavonytė-Staškuvienė Daiva, Lietuvos edukologijos universitetas
52. Jakubynienė Andžela, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
53. doc. dr. Janauskas Giedrius, Vytauto Didžiojo universitetas
54. prof. Jonkus Dalius, Vytauto Didžiojo universitetas
55. dr. Jovaišienė Diana, Vytauto Didžiojo universitetas
56. lekt. Jurgaitytė Virginija, Klaipėdos universitetas
57. lekt. Kačiniienė Irma, Aleksandro Stulginskio universitetas
58. Kadžytė Gražina, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
59. dr. Kairaitytė-Užupė Aušra, Vytauto Didžiojo universitetas
60. dokt. Kalėdienė Agnė, Vytauto Didžiojo universitetas
61. dr. Kalnius Petras, Lietuvos istorijos institutas
62. dr. Kasperavičiūtė Vitalija, Vytauto Didžiojo universitetas
63. dokt. Kasperienė Rasa, Vytauto Didžiojo universitetas
64. Kašėtienė Rasa, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
65. dr. Kavolis Tadas, Vytauto Didžiojo universiteto alumni
66. prof. dr. Kazlauskienė Gražina, Vytauto Didžiojo universitetas
67. doc. dr. Kazragytė Vida, Lietuvos edukologijos universitetas

68. dr. Kensminienė Aelita, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
69. Kielaitė Daiva, Vytauto Didžiojo universitetas
70. lekt. Kilienė Alvida, Klaipėdos universitetas
71. prof. dr. Kiseliūnaitė Dalia, Klaipėdos universitetas
72. doc. dr. Kiškina Egidija, Vytauto Didžiojo universitetas
73. dr. Kovalevskaitė Jolanta, Vytauto Didžiojo universitetas
74. Krikščiūnas Povilas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
75. doc. dr. Kudinovienė Jolita, Lietuvos edukologijos universitetas
76. doc. dr. Lazauskienė Aistė, Vytauto Didžiojo universitetas
77. prof. dr. Leonavičienė Aurelija, Vytauto Didžiojo universitetas
78. dr. Litvinavičienė Inga, Vytauto Didžiojo universitetas
79. Liutkutė-Zakarienė Varsa, Lietuvos muzikos ir teatro akademija
80. Lukoševičiūtė Inga, Vytauto Didžiojo universitetas
81. dr. Macijauskaitė-Bonda Jurgita, Vytauto Didžiojo universitetas
82. doc. dr. Marcinkevičienė Aušra, Aleksandro Stulginskio universitetas
83. doc. dr. Marcinkevičiūtė Lina, Aleksandro Stulginskio universitetas
84. dr. Markevičienė Neringa, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
85. prof. dr. Martišiūtė-Linartienė Aušra, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
86. dokt. Matulionienė Elena, Klaipėdos universitetas
87. prof. dr. Mažeikis Gintautas, Vytauto Didžiojo universitetas
88. dokt. Merkeliene Alvytė, Klaipėdos universitetas
89. prof., habil. dr. Merkienė Irena Regina, Lietuvos istorijos institutas
90. lekt. Merkienė Rasa, Aleksandro Stulginskio universitetas
91. doc. dr. Mičiulienė Rita, Aleksandro Stulginskio universitetas
92. dr. Mitaitė Donata, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
93. dr. Morkūnienė Janina Genovaitė, Lietuvos istorijos institutas
94. prof. habil. dr. Motūzas Alfonsas, Vytauto Didžiojo universitetas
95. dr. Nakienė Austė, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
96. doc. dr. Navasaitienė Stasė, Aleksandro Stulginskio universitetas
97. dokt. Noreikaitė Auksė, Vytauto Didžiojo universitetas
98. dr. Novikova Anastasija, Aleksandro Stulginskio universitetas
99. dr. Pakeltienė Rasa, Aleksandro Stulginskio universitetas
100. Paslaitis Arūnas Eduardas, Lietuvos architektų sąjunga
101. dr. Paukštytė-Šaknienė Rasa, Lietuvos istorijos institutas
102. dr. Petrikaitė Jūratė, Lietuvos muzikos ir teatro akademija
103. doc. dr. Petrošienė Lina, Klaipėdos universitetas
104. Pleskačiauskienė Rūta, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
105. doc. dr. Povilaitis Romualdas, Aleksandro Stulginskio universitetas
106. lekt. Pugevičius Albinas, Aleksandro Stulginskio universitetas
107. doc. dr. Pupalienė Rita, Aleksandro Stulginskio universitetas
108. dr. Racėnaitė Radvilė, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
109. dr. Račiūnaitė Tojana, Vilniaus dailės akademija
110. doc. dr. Račiūnaitė-Paužuolienė Rasa, Vytauto Didžiojo universitetas
111. doc. dr. Raudys Vidimantas, Klaipėdos universitetas
112. Rudzinskas Jonas, Lietuvos tautodailininkų sąjunga
113. dr. Sadauskinė Jurga, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

114. dr. Sakalauskas Algirdas, UAB Ekobana
115. dr. Savickaitė-Kačerauskienė Eglė, Vytauto Didžiojo universiteto alumni
116. doc. dr. Senvaitytė Dalia, Vytauto Didžiojo universitetas
117. dokt. Sinkevičius Rokas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
118. dr. Sirutavičius Marius, Vytauto Didžiojo universitetas
119. Sirvidienė Sandra, Klaipėdos universitetas
120. lekt. Skunčikas Romualdas, Klaipėdos universitetas
121. prof. Skrupskelytė Viktorija, Vytauto Didžiojo universitetas
122. dokt. Skujytė-Razmienė Asta, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
123. prof. dr. Sliužinskas, Rimantas, Klaipėdos universitetas
124. lekt. Steikūnienė Asta, Aleksandro Stulginskio universitetas
125. dr. Stundžė Ingrida, Vytauto Didžiojo universiteto alumni
126. hab. dr. Stundžienė Bronė, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
127. dr. Šaknys Žilvytis, Lietuvos istorijos institutas
128. Šemetaitė Jūratė, Lietuvos nacionalinis kultūros centras
129. dr. Šidiškienė Irma, Lietuvos istorijos institutas
130. Šorys Juozas, Lietuvos nacionalinis kultūros centras
131. Špiliauskienė Lina, Aleksandro Stulginskio universitetas
132. Tarvainienė Erika, Klaipėdos universitetas
133. dr. Tumėnas Vytautas, Lietuvos istorijos institutas
134. dr. doc. Urbanavičienė, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Lietuvos edukologijos universitetas
135. dr. Ūsaitytė Jurgita, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
136. prof. dr. Vaičenonis Jonas, Vytauto Didžiojo universitetas
137. dokt. Vaisvalavičienė Kristina, Vytauto Didžiojo universitetas
138. prof. Vaišnys Rimas, Jeilio (Yale) universitetas
139. dr. Vaitkevičienė Daiva, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
140. dokt. Vasilionytė-Stašaitienė Justė, Vytauto Didžiojo universitetas
141. doc. dr. Vaznonis Bernardas, Aleksandro Stulginskio universitetas
142. dr. Venskienė Asta, Vytauto Didžiojo universitetas
143. doc. Vyčinas Evaldas, Lietuvos muzikos ir teatro akademija
144. prof. habil. dr. Vyčinionė Daiva, Lietuvos muzikos ir teatro akademija
145. dokt. Vičinskas Žydrūnas, Klaipėdos universitetas
146. Visackienė Rima, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
147. doc. dr. Vismantienė Reda, Klaipėdos universitetas
148. Vitėnas Augustinas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
149. Zabulionienė Erika, Aleksandro Stulginskio universitetas
150. dr. Zaikauskienė Dalia, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
151. dr. Zemeckis Romualdas, Aleksandro Stulginskio universitetas
152. dr. Žarskienė Rūta, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
153. lekt. Žegunienė Vaida, Klaipėdos universitetas
154. dr. Žičkienė Aušra, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
155. Žilienė Irena, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas
156. prof. dr. Žindžiuvienė Ingrida, Vytauto Didžiojo universitetas